

mekânı olmasının yanında bir dinlenme ve sohbet yeri haline gelmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

VGMA, *Mücedded Anadolu Sânt Defteri*, nr. 585, sıra 117, s. 111-124; İbn Cübeyr, *er-Rihle*, Beyrut 1400/1980, s. 235-246; İbn Şeddâd, *el-A^c lâku'l-^hafre ft zikri ümerâⁱ 'i-Şâm ve'l-Cezire* (nşr. Sâmî ed-Dehân), Dimaşk 1375/1956, s. 43-85; İbn Manzûr, *Muhtaşaru Târîhi Dimaşk*, I, 255-274; İbn Battûta, *er-Rihle*, Beyrut, ts. (Dârü Sâdır), s. 89-106; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, VIII, 240; IX, 142-161, 308-309; XIV, 134; Nuaymî, *ed-Dâris ft târîhi'l-medâris* (nşr. Ca'fer el-Hasanî), Kahire 1988, II, 371-416; Nu'mân Kasâtîlî, *er-Ravzatü'l-ğannâ³ ft Dimaşki'l-fey-hâ²*, Beyrut 1299/1879, s. 105-107; Ebû'l-Bekâ Abdullah el-Bedrî, *Nüzhetu'l-enâm ft mehâsini's-Şâm*, Beyrut 1400/1980, s. 20-35; Ekrem Hasan el-Ulebi, *Dimaşk beyne 'aşri'l-Memâlik ve'l-^cOsmâniyyîn*, Dimaşk 1402/1982, s. 94, 165-171, 418; a.m.f., *Hıtaşu Dimaşk*, Dimaşk 1410/1989, s. 284-304; Muhammed Kürd Ali, *Hıtaşu Dimaşk*, Dimaşk 1403/1983, V, 248-263; Yûsuf Cemil Nuayse, *Müctema^cu Medîneti Dimaşk, 1186-1256 h.*, Dimaşk 1986, II, 392-395; Muhammed Behcet el-Baytâr, "el-Müderrişün tahte Kübbeti'n-nesr", *MMIAdm.*, XXIV (1949), s. 59-72, 222-233; İbrahim Ateş, "Şam Ümeye Camii ve Vakfıyesi", *VD*, XII (1978), s. 27-90; Ahmed Ramazan Ahmed, "el-Mescidü'l-Ümevî beyne'l-hakîka ve'l-usûre kemâ câ³e ft Târîhi Dimaşk, l'İbn 'Asâkir", *ed-Dâre*, V/4, Riyad 1400/1980, s. 213-237.

AHMET ÖZEL

EMİN

(الأمين)

İslâmiyet'ten önce Hz. Peygamber'e verilen sıfatlardan biri.

Emîn sözlükte "kendisine güvenilen, hiyanet etmeyen, sözünde duran, vefalı; başkalarından korkmayan kimse" anlamına gelir. Kaynaklarda belirtildiğine göre Hz. Muhammed, Cenâb-ı Hakk'ın himayesi sebebiyle Câhiliye devrinin yaygın kötülüklerinden hiçbirine bulaşmadan tertemiz büyüdü. Çevresinde en mert, en iyi huylu, en asil, komşuluk haklarını en iyi gözetken, en uysal, en doğru sözlü ve en güvenilir kimse olarak tanındı. Allah Teâlâ bütün bu iyi sıfatları onda bir arada topladığı için "Muhammedü'l-emîn" lakabı ile meşhur oldu. Bunun bir delili, Hz. Muhammed'in gençlik yıllarına rastlayan Kâbe'nin tamiri ve Hacerüleşved'in yerine konulması olayındaki rolü ve gördüğü kabuldür. Her kabilenin bu şerefli işte pay sahibi olmayı istemesi üzerine ihtilâf çıkmış, problemin çözümü ertesi gün Kâbe'nin önünde görülecek ilk şahsa bırakılmıştı. Yolu beklenen bu zatın Hz. Muhammed ol-

duğu görülünce herkes, "el-Emîn geliyor" diye memnuniyetini belirtmişti (*Müsned*, III, 425). Bu olay onun eskiden beri emîn sıfatıyla tanındığını göstermektedir. Yine İslâmiyet'ten önce, haksızlığa uğrayanların hakkını korumak üzere Mekke'de kurulan hilfü'l-fudûl cemiyetine aktif bir üye sıfatıyla katılmıştır. İslâm'dan önce Kureyş'ten bazı kişilerin kıymetli eşyalarını Hz. Muhammed'e emanet ettikleri de bilinmektedir.

Resûl-i Ekrem ilk vahyi müteakip evine geldiğinde Hz. Hatice kendisine, "Korkma! Allah'a yemin ederim ki O hiçbir zaman seni utandırmaz. Çünkü sen akrabana bakarsın, işini görmekten âciz olanların işlerini görürsün; fakire yardım eder, misafiri ağırlarsın; hak yolunda ortaya çıkan meselelerde halka yardım edersin" (Buhârî, "Bed'ü'l-vaḥy", 3) diye teselli verirken onun emîn sıfatını dile getirmekteydi. Hz. Peygamber'in damadı Ebû'l-Âs, henüz müslüman olmadan önce karısı Zeyneb hakkında söylediği bir şiirde onun "el-emînin kızı" diye söz etmiş (Süyûtî, s. 116), Resûlullah'ın şairi Kâ'b b. Mâlik de onu methederken "el-emîn" ifadesini kullanmıştır (*a.g.e.*, s. 115).

İlâhî vahyi aynen tebliğ etmesi, vazifesini gereği gibi yapması itibarıyla Hz. Peygamber bu unvanını İslâmî dönemde de devam ettirmiştir. Hayatı bütün yönleriyle incelendiği zaman Resûl-i Ekrem'in her bakımdan emîn olduğu; ayrıca onun iş hayatında, komşuluk ilişkilerinde ve diğer alanlarda müminlerin de bu vasfa sahip olmaları için büyük gayret sarfettiği görülür.

"Birine emniyet edip güvenen" anlamındaki emîn kelimesi Kur'an-ı Kerim'de Resûl-i Ekrem hakkında, "O Allah'a inanır, müminlere güvenir" (et-Tevbe 9/61) ifadesi içinde geçmektedir. Yemen'den gelen bir malın taksimi sırasında, "Allah'tan kork yâ Muhammed!" diyen birine Hz. Peygamber, "Yoksa siz bana güvenmiyor musunuz? Ben göktekilerin bile emîniyim" demiş (Buhârî, "Meğâzî", 61); diğer bir rivayete göre ise, "Bana siz güvenmezseniz yeryüzündeki insanlar hakkında hiç Allah güvenir mi?" karşılığını vermiştir (Buhârî, "Enbiyâ", 6, "Tevhîd" 23; Müslim, "Zekât", 143, 144). Gönüllü İslâm'a tam mânasıyla ısınmamış bazı kimselerin itirazları bir yana bütün sahâbiler Resûl-i Ekrem'i emîn olarak tanımış ve ona bağlanmışlardır.

Güvenilir olma hasleti bütün peygamberlerin başta gelen vasıfları arasında-

dır. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nüh, Hüd, Sâlih, Lût ve Şuayb kıssaları anlatılırken her birinin "kavimlerine gönderilmiş emîn elçiler" olduğu belirtilmektedir (eş-Şuarâ 26/107, 125, 143, 162, 178). Hz. Mûsâ da Firavun ve adamlarına hitaben, "Ey Allah'ın kulları! Bana gelin, doğrusu ben size gönderilmiş emîn bir elçiyim" (ed-Duhân 44/18) demiştir. Diğer taraftan Mısır hükümdarı Hz. Yûsuf'u yüksek bir mevkiye getirmek isterken ona, "Bugün sen yanımda yüksek makam sahibi ve emîn birisin" (Yûsuf 12/54) diye güvenini belirtmiştir.

Vahyi ulaştırmakla görevli bir melek olan Cebrâil'e İslâmî literatürde "Rûhul-emîn" denilir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de, "O (Kur'an) şüphesiz değerli, güçlü, arşın sahibi (Allah'ın) katında itibarlı bir elçinin (Cebrâil'in) getirdiği sözdür. O orada sayılan, güvenilen bir elçidir" (et-Tekvîr 81/19-21) denilmekte ve böylece Cebrâil hakkında da emîn kelimesi kullanılmaktadır. Kâdî İyâz, bu âyetteki emîn kelimesiyle Hz. Peygamber'in kastedildiğini ileri sürer.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-^cArab, "emn" md.; *Müsned*, III, 425; Buhârî, "Bed'ü'l-vaḥy", 3, "İmân", 4, 24, "Meğâzî", 61, "Enbiyâ", 6, "Tevhîd", 23; Müslim, "Zekât", 143, 144; İbn Fâris, *Esmâ'ü Resûlilâh ve me'ânihâ* (nşr. Mâcid ez-Zehbî), Küveyt 1409/1989, s. 39; Kâdî İyâz, *eş-Şifâ* (nşr. Muhammed Emîn Kara Ali v.dğr.), Dimaşk, ts. (Dârü'l-Vefâ), I, 470; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 45; *Tecrid Tercemesi*, I, 8, 10, 14, 28, 29; Halebî, *İnsânü'l-^cuyûn*, I, 136 vd.; Süyûtî, *er-Riyâzü'l-enîka ft Şerhi esmâ²i hayri'l-halîka* (nşr. Ebû Hâcîr Muhammed Saîd), Beyrut 1405/1985, s. 114-117; M. İzzet Derveze, *Stretü'r-Resûl*, Kahire 1384/1965, I, 24-76; Hamidullah, *İslâm Peygamberi* (Mutlu), I, 33-34, 67; Köksal, *İslâm Tarihi* (Mekke), İstanbul 1980, I, 84-96, 101-105, 133; Ebû'l-Hasan en-Nedvî, *es-Stretü'n-nebeviyye*, Cidde 1401/1981, s. 93; Hüseyin Algül, *İslâm Tarihi*, İstanbul 1986, I, 129, 132, 163, 166; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, I, 189; Cl. Cahen, "Amin", *EI²* (Fr.), I, 449.

HÜSEYİN ALGÜL

EMİN

Osmanlı devlet teşkilâtında bazı hizmetleri yürütmekle görevli kimse.

"Kendisine bir şey emanet edilen, güvenilir kimse, mutemet" anlamına gelen emîn (emîn) kelimesi, Osmanlılar'da belli bir görevi yerine getirmesi istenen ve bunun karşılığında ücret alan, ancak üstlendiği vazifeden dolayı herhangi bir risk altına girmeyen görevli için kullanılmış-